

szemben nem hogy nőtt volna, sőt feltűnően alászállott. Míg az első három éves cyklushan az előfizetők száma 700 volt, a másodikban 400-ra apadt le. Szerkesztő kénytelen kijelenteni, hogy ily pártolás mellett a vállalatot tovább fenn nem tarthatja. 400 előfizetővel oly derék vállalatot fentartani: bizony lehetetlen is az. S mi csak sajnálni tudnók, ha 3000 prot. pap és theologus és annyi prot. főúr közönyösen tudná nézni e fontos vállalat megszüntét. Felhívjuk rá olvasóink, s különösen paptársaink figyelmét és kérjük sziveskedjenek körükben a Prot. theol. könyvtárnak új előzetőket szerezni. Szerkesztő az 1879-ik évi könyvilletményre külön is elfogad előfizetést. Az előfizetési pénzek Kovács Albert, Budapest Kálvintér 7. sz. intézendők.

Az „Unitárius kis Tükör“ német nyelven. A Ferencz József püspök úr „Unitárius kis Tükre“ folyó évi augustus elején német nyelven megjelenik Derzsi József költségén Lehman Róbert fordításában. Akadályok hátráltatták mostanig.

Dr. Hollók Imre rozsnyói székesegyházi volt kanonok s nagyprépost alkalmi szent beszédeire hirdet előfizetést Spenger Béla. A munka 26—27 ivre fog terjedni. Az előfizetések 2 frtjával sept. 20-ig Gömörmegyében, Feledre a kiadóhoz, vagy Esztergomba Buzárovics Gusztáv könykereskedőhöz küldendők. E beszédekem remek tollal irottaknak mondja Spenger.

Borsodi Szilágyi Dezső segédmérnök a következő három művére hirdet előfizetést: I. Budapest hanyatlása, a város négy helyrajzi térképével és hét ábrával. II. nyolcz kétfegyű mássalhangzó egyszerűsítésének rendszeré a magyar helyes írásban, kilencz mintalap melléklettel. III. Tanulások Szeged sorsából, Magyarország, Szeged, s az alsó Duna térkép-mellékletével. E három szakmunka megjelenését szerző julius végére jelezte, s a 3 frt fizetési összeg beküldését junius végéig kérte hozzá (Budapest, Kecskeméti utca 17. szám II. em.) Bolti ár magasabb.

A brassói magy. kir. állami elemi népiskolák (két fiu- és két leányiskola) negyedik (187^{8/9}) évi Értesítője megjelent. Ez iskolák növendékeinek száma örvedetes emelkedést mutat, a meny nyiben a múlt évi összes létszám 435, az 187^{8/9}-ik évi pedig 483.

LEVELEZÉS.

Székes-Fejérvár, jun. 15, 1857.

Tisztelt szerkesztőség!

A székes fejérvári országos kiállítás tanügyi osztályáról kívánok írni valamit, a K. Magvető t. olvasóinak; tehát nem az egész kiállításról, hiszen erről eleget irtak a napi lapok 2—3 hónapon át, és ha irtak, méltán irtak; mert Magyarországon ilyen sikerült kiállítás még nem volt soha. Büszkék lehetünk reá, hogy épen az elmúlt nehéz eszten-

dők után hazánkban ilyen európai figyelmet gerjesztett és gazdaságunknak s iparunknak egyaránt nagy becsületet hozott kiállítást sikerült rendezni. A dicsőség ezért első helyen József főherceget és gróf Zichy Jenőt illeti. A haszon és becsület azért a külföld előtt hazánkra száll.

De térjünk tárgyunkra, a tanszer kiállításra. Ez a megye házában 14 szobában volt elhelyezve. S bámulatot gerjesztett mindenki előtt, a ki e kiállítás ezen osztályát megsejmelte. Ez illustratioja volt a közokt. miniszter legutóbbi jelentésének a hazai tanügy állapotáról, melyet e folyóiratban már ismertettünk. A ki ezen tanszer-kiállítást látta, bármely politikai párthoz tartozott, kalapot emelt és a legnagyobb csodálkozással, s hazafiai örömmel távozott onnan. Pedig az országnak nem minden vidéke volt képviselve, különösen Erdélyből alig néhány tanintézet mutatott fel valamit. Még olyan város, mint Kolozsvár, melyet egykor magyar Athenaenek neveztünk, sem mutatott fel semmit a sz.-fejérvári tanügyi kiállításon. Hanem a honnan jött valami, az becsületére vált Erdélynek. Ilyen a csángó-magyarok hosszufalusi felső népiskolája, melynek faragványai országos hirre tettek szert, s a székely-kereszturi állami képezde házi ipari czikkei, melyek szintén ki-tüntetésben részesültek. Fájdalom, az a sok derék erdélyi református, katolikus és unitárius tanintézet nem adott semmi életjelt. Az a kényelmes apathia bizony itt nincs helyén. A hol életrevalóság van, álljon elő, mikor alkalom van, adja jelét életre valóságának, mert a kor azt kívánja; de a haza, s nemzet becsülete is követeli, hogy ne néz-zék összedugott kezekkel a köziparkodás versenyét.

Még szorosabban a tárgyra térve, ismételjük, hogy a székes-fejérvári tanügyi kiállítás általános bámulatot gerjesztett; kiváltképen a népnevelési tanintézetek köréből felmutatott dolgok. 14. szoba teli kitünő munkákkal, miket a magyar népnevelési tanintézetek állítottak ki. Sok olyan, miről tíz év előtt fogalma sem volt a magyar embernek. Leányiskolák kézművei a hasznos dolgokon túl a művészetig emelkedve. Elemi, felső, nép, polgári iskolák, s tanítóképző-intézetek tanügyi, s különösen házi-ipari rendkívüli haladása. Nem volt ember, a ki itt bámulatra ne ragadtatott volna. — Beszéltem sok emberrel, a kik politikai s közgazdasági ügyeinkre nézve már desperáltak és itt a közmívelődés mesés haladását látva, fellelkesültek és kijelentették, hogy erős jövőjük van a jövőben, mert látják, hogy a népnevelés új erőt s életet ad a magyarnak. Megvallom, hogy büszke lélekkel jöttem el magam is az ország régi fővárosából, melyről eddig csak a régi dicsőségre vonatkozó némely dolgokat tudtam; mert itt oly mérvben láttam megifjodva, s új erőt ígérve a magyar népet, hogy annak szép jövője iránt itt a Duna, s Tisza mentén többé nem kételkedhetem. Igen, a mely nemzetben van hajlam, akarat és tehetség a mívelődésre oly mértékben, mint a magyar bebizonyította azt a sz.-fejérvári kiállításon; a mely nemzet a legmostohább viszonyok daczára is óriási léptekkel halad a kultúra terén előre: az a nemzet joggal ígérhet magának még dicső jövőt!

Ezt az emelő lelki benyomást kívántam, t. szerkesztőség, önökkel

s folyóiratunk tisztelt olvasóival közölni. Önök távol voltak Sz. Fejérvártól, osztozzanak velem legalább azon fölemelő hazafias érzésben, melyet én a magyar ősi koronázási városból keblemben hoztam.

Sajnálattal kell azonban megint felemlítenem, hogy míg az állami, községi és r. kath. felekezeti különböző tanintézetek dicséretes versenyre keltek eme kiállításon, a prot. tanintézetek csak igen györen mutatták be közoktatási törekvéseik eredményét; a gyakorlatiak pedig éppen láthatatlanok voltak. Mi unitáriusok sem adunk semmi életjelt. Pedig magyarok vagyunk mindnyájan, s mégis a székes-fejérvári országos kiállításról úgy kellett eljőnöm, mint ha unitárius felekezeti tanügy hazánkban nem is léteznék.

Ne keressük most okát ennek, hanem merítsünk tanulságot jövőre a mondottakból; s minthogy valószínű, hogy ezután gyakrabban fogják a hasonló kiállítások hazánkban egymást követni, vigyázzunk, s legyünk ott ezután mi is, a hol a magyar életrealitás, s becsület azt megkívánja.

Bg.

Maroskör. Szabéd, 1879, június.

T. Szerkesztőség! Egyházkörünk korszakot alkotó eseményéről van szerencsém ez alkalommal írni. Azt a hallgatag tétlenséget, mely egyházkörünket eddig jellemezte: úde elevenség, új élet váltotta fel. Végre tehát sikerült annyi vajudás után a „maros-egyházkeri papi és tanítói könyvtáregylet” megszületése. Nem mondom, hogy nincs a multban is ez egyházkörnek fontos cselekvénye, különösen a köri gyámolda felállításában, mely jelentékeny összeggel bír; de micsoda ez, azon szellemi nyereséményhez képest, melyet a könyvtáregylet alkotásában nyert? Földrajzi helyzetünkénél fogva oly elszigetelt tétlenségre valánk kárhóztatva, hogy egyházi életről szó sem lehetett. És e könyvtáregylet létesítésével, mintha a földrajzi helyzet teljesen elenyészett volna, új tevékenységi tere nyílt meg egyházi életünknek.

Hogy mily jelentőséggel bírnak az egyházkörök könyvtáregyletei, azt szükségfeletti hosszasan vitatni.

Az egyesek a legjobb akarat mellett is, nincsenek azon helyzetben, hogy az egyházi irodalom jelesebb termékeit megszerezhessék, és így a legtörekvőbb szellem is csak azon ismeretekre van utalva legtöbb esetben, melyeket theologiai tanfolyama alatt elsajátított. Aztán a theologia még nem minden: a jó papnak általános ismerettel kell bírnia! A világ halad, még pedig az újabb időben gözerővel, s a szegénység miatt gyalog járó pap és tanító, nevetségig elmaradhat Fulton erőműve mellett.

E nyomasztó helyzeten csak a társulás segíthet, melynek még az a haszna is megvan, hogy a kényelmesebbeket is tevékenységre nógatja. Az egykori ember még a keserű orvosság fölöslegét is megitta, mert pénzt adott érte. A mi megtörtént vele, megtörténhetik mással is: ha fizettem, olvasok, hogy pénzem ne veszszen hiába! . . .

Könyvtáregyletünk megalkotásában oroszán része van migs. Filep Albert tanfelügyelő úrnak, ki tapintatos eljárásával a mutatkozó meg-